

Putovanje jedrenjakom oko zemlje

Kap. IVO DUJMOVIĆ

(nastavak)

Sa sidrišta Trsta maestralom krenuli smo uz istarsku obalu put Malog Lošinja.

Naravno prije polaska broda iz Trsta kupili smo svaki prema mogućnostima razne potrebštine za put: duhana, šibica, sapuna, šečera, čaja, kafe i t. d. a sa garderobom bili smo opremljeni: trlišima, majama, gačama, a najglavnije štivalama i inceradom koja se sastojala od gača, kaputića i šešira. To sam ja još u Bakru dao izraditi kod jedne meštrovice, koja je šivala te incerade iz debele pamučne botane, koja je kasnije premazana sirovim lanenim uljem i dobro osušena.

Stigli smo pred otok Lošinj prema uvali Cigale poslije podne. Zapovjednik dade naredbu staviti brod »In panna« to je manovra, kad se brodom želi ostati skoro nepomičan na mjestu, a to se postizava da se dva prva kvartijera stave »a kolo« a druga dva »in portar«. Spustili smo čamac u more te je kapetan pošao na kraj, da se pozdravi i oprosti od svoje obitelji prije polaska. Naravno među veslačima nalazio sam se i ja, te smo na kraju odposlali zadnje pozdrave iz naše zemlje roditeljima, prijateljima i naravno i našim idealima. Ta tko nema svoju najmiliju u dobi od 19 godina.

Pred večer vratili smo se na brod, ukrcali čamac, zapovijed »bračati jedra« da nosu i mi krenuli na naše putovanje.

Brod je bio u savuri, koja se sastojala od oko 500 tona obalnog blata i šljunka, a kapetan valjda u dogovoru sa direktorom Levom u zajednici na svoj račun kupili su i ukrcali kao balast oko 500 tona opeka u namjeri, da ih dolje u Čile prodadu uz profit, tako je brod bio lagan i podesan za plovidbu.

Drugi dan uzeo nas kormilar Marko, da nas nauči sve što se tiče manovre za imbroljavanje jedara, pračenje penuna, i uopće opreme pojedinog jarbola i bompresa. To je učinio svojom vlastitom inicijativom. Šteta što mi je moj dnevnik što sam ga točno vodio za vrijeme putovanja izgubljen — bio bi opis ovog putovanja kompletniji sa svim podacima navigacije, točke broda, događaja i t. d. a sada sam dosta toga i zaboravio poslije 50 godina prohujalih u nepovrat. Naše prvo krštenje i iskušenje bilo je jednog popodneva kad smo plovili duž obale Sicilije prema Malteškom kanalu. Poslije objeda nebo se počelo tako strašno oblačiti gustim i crnim oblacima, da se oko tri sata nije vidjelo tako rekući

ni prst pred nosom, a tišina bez vjetera uz jako mrtvo more sa Levanta. Najednom se ču glas zapovjednika »suzo da baso« i kad je slobodna gvardija skočila na kuvertu odjeknu opet zapovjedi jedna za drugom: »imbrolja kontra, imbrolja papafigi, imbrolja gabie alte, a maina kontra randa«. Svaki od posade odleti na svoja mjesta, a bilo je dobro što smo mi mlađi i novaci imali po jednog iskusnog mornara uza se, a da nije toga bilo, po toj pomrčini lako bi se dogodilo da nastane strka radi nas novajlija — srećom svak je primio u svoje ruke pravo uže i za tren oka, kako se veli, bila su sputana sva gornja jedra, tako da smo ostali samo na donjim jedrima i na gabijama te na trinketini i škovakasaru. Odjednom otvori se cijeli pakao iz neba — počela užasna oluja sa munjama, kišom i gradom velikim kao orasi. Dobro da nam ta nevjera nije došla sa pramca, već povoljno skoro u kurs broda inače bi nam očistila koje jedro a moguće iščupala koji gornji penun. Taj pandemonij trajao je svega 2 i po sata, kad je opet zasijalo toplo mediteransko sunce, koje nas je u tili čas osušilo, nas i mokra jedra, koja smo opet razapeli i produžili našu rotu. Kad smo se približili Capu Passaro — južnoistočni rt Sicilije — i ušli u Malteški kanal, dočekao nas je vjetar od maestrala — dakle u provu. Nije bilo druge nego početi burdižat između otoka Malte i Sicilije. Kako sam prije spomenuo, brod je bio u svornji — lagan i visok izvan mora, tako da se nikako nije moglo učiniti prelet na jedra po pramcu, nego samo prelet po krmu — pogia a la banda — a time se gubilo toliko, koliko se postigne krstarenjem u naprijed i tako smo osam dana krstarili u tom Malteškom kanalu, nakon čega nas je ugodni istočni vjetar poslije mjesec dana putovanja iz Trsta doveo do Gibraltara, gdje smo trebali dobiti naloge za daljnji put.

Kad smo se približili na dohvat semafora, digli smo zastavu i nominativ broda, te nakon što je semafor potvrdio signal, zapitismo opet signalnim zastavama da li ima naređenja za nas. Dobili smo niječan odgovor i tako smo bili prisiljeni da se sklonimo na radu u Gibraltarskom zaljevu, gdje smo surgali među ostale brodove, koje je ista sudbina prisilila na čekanje. Još prije tokom dana bila je manovra pripremiti sidra, koja su ležala na kaštelu dobro učvršćena.

Usidrili smo se na radi, između dosta velikog broja jedrenjaka i parobroda svih nacija i luka (to su stare rashodovane lađe, koje su valjda vidjele i bitku kod Trafalgara ili Abukira — a sada služe kao skladišta ugljena) i pustili u more sedam noda kadene.

Odmah je došla lučka sanitetska vlast na brod, te pošto su ispitani brodski dokumenti i zdravstveni list te pregledana momčad po liječniku, dobili smo slobodan saobraćaj s kopnom i skinula se zastava odnosno signal karantene.

Gibraltar — engleska tvrđava prvog reda, branič Gibraltarskog tjesnaca, sam masiv brda ima formu ležećeg lava s ispruženim šapama koje drže svjetionik i semafor »Point Europa«. S istoč-

ne strane brdo se ruši skoro okomito u more, a samo brdo je sa svih strateških pozicija iskopano, a u rovovima se nalaze moćne dalekometne topovske baterije, čiji je domet do suprotne afričke obale.

Još u doba starih jedrenjaka na istočnoj obali brda skupilo bi se koje dane i po pedeset raznih tipova jedrenjača, čekajući da zapuše levant (istočni vjetar) da mogu kroz Gibraltarski tjesnaci u Atlantik i nastavili svoj put. Čim je skinut sa jarbola znak karantene — znak slobodnog saobraćaja — brod su odmah okružili razne veličine »boam boat«, koji prodavaju posadama i putnicima sve vrste potrepština za putovanje. Tu je roba dosta cijena, pošto je luka »porto franko« t. j. slobodna carinska luka, tu se moglo nabaviti tako rekuci svega i svačega, od iglica i konca do gotovih odijela, od čarapa do spavačica, od kapa do čizama, od običnog Kaporala (crni francuski duhan) do najfinijih cigareta i cigara, svih vrsta sapuna, parfema i uopće, što god čovjek zaželi, samo je trebalo imati l'argent (novac), a moglo se trgovati novcima svih država svijeta. Ali nama kapetan nije htio dati predujma, jer mu nije ni konveniralo, jer u ono doba kapetani jedrenjaka duge plovidbe imali su na brodu neku vrst »shop« (dućana) sa mornarskim potrepštinama i mornarima prodavali na račun plaće, i tako dolazili do ekstra profita na račun teškog mornarskog rada; a da je mornarski život težak, to je na ruži vjetrova ovjekovječio, koji naš predak, kad je početna slova vjetrova na ruži pročitao na svoj način.

Poslije sedam dana čekanja napokon stigne brzojavno naređenje od brodovlasnika da krenemo put Čilenske luke Taltal i opet na ordine. Drugi dan ujutro u cik zore, počeli smo viravati ankoru, naravno na ruke pomoću argana na pramcu, čija bi se osovina spojila sa mulinelom, ispod kaštela, u argan zabolo bi se 8 aspa, a na svaku aspu došlo bi nas po dva čovjeka odnosno robijaša, koji smo vrtili argan kolo naokolo i svaki cijeli zaokret istegla bi se jedna karika lanca. Sad si pomislite imati u moru 7 noda kadene, koja je to dužina i koji napor istegnuti lanac i najzad odkačiti sa dna sidro i uvući ga na brod. Nakon osamnaestog vrćenja kao živinče uz zrvanjan, bili smo gotovi s tim poslom. U međuvremenu kad je ankora bila »a piko«, ostala momčad razapinjala je jedra, da se brodom može manovrat, dok se potpuno digne i spremi sidro i uputi brod u tjesnac i dalje na svoj put.

Spremvši i dricavši sidra i pospremvši sve na kaštelu, počelo se otvaranjem svih još neotvorenih jedara, a i to nije bila šala, razapeti 30 jedara svih vrsta i uz umjereni levant brzo smo prošli Gibraltarski tjesnac i kako smo bili pod punim jedrima i imali povoljan vjetar, to smo ostavili iza sebe talijanski putnički parobrod »Principessa Mafalda« kao da je nasukan, a njegova obična brzina bila je 16 čvorova na sat. Ubrzo smo ostavili iza sebe Capo Spartel, zaplovili sa NE alisejom »a bon vento« put našeg cilja.

(Nastavak u idućem broju)